

CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

AOW 1989/10

UITSPRAAK

in het geding tussen:

het bestuur der Sociale Verzekeringsbank, eiser,

en

M. H., te N. (Marokko), gedaagde

I. ONTSTAAN EN LOOP VAN HET GEDING

Bij schrijven van 10 februari 1988 heeft eiser aan gedaagde mededeling gedaan van de beslissing om het aan gedaagde met ingang van 1 april 1985 toegekende ouderdomspensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet (hierna: AOW) ter hoogte van 22% van het ouderdomspensioen van een gehuwde, per 1 november 1987 te beëindigen.

Daartoe is in die beslissing overwogen:

‘Bij beslissing van 15 juni 1987 werd aan u per 1 april 1985 een ouderdomspensioen ten bedrage van f 172,06 bruto per maand en de daarbij behorende vakantie-uitkering ten bedrage van d 10,26 bruto per maand toegekend. Het eerstgenoemde bedrag was 22% van het ouderdomspensioen voor een gehuwde. Dit pensioen was uitsluitend gebaseerd op art. 21, eerste lid van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko en art. 24, vierde lid van het daarbij behorende Administratief Akkoord.

Op grond van art. 21 van bovengenoemd Verdrag werd u geacht verzekerd te zijn geweest van 20 juni 1966 tot 1 juli 1976.

In dit tijdvak woonde u in Marokko en was uw echtgenoot verzekerd krachtens de Algemene Ouderdomswet.

Uw echtgenoot is op 26 oktober 1987 overleden. Van die datum bent u ongehuwd (weduwe). De eerder genoemde bepalingen van het Verdrag en het bijbehorende akkoord zijn dan niet meer op u van toepassing.

U kunt derhalve niet langer geacht worden verzekerd te zijn geweest krachtens de Algemene Ouderdomswet.’

De Raad van Beroep te Amsterdam heeft bij uitspraak van 8 december 1988 het door gedaagde tegen deze beslissing ingestelde beroep gegrond verklaard en de bestreden beslissing vernietigd.

Eiser is van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep gekomen. In een aanvullend beroepschrift van 23 mei 1989 zijn de gronden opgenomen voor het verzoek aan de Raad om de aangevallen uitspraak te vernietigen en de bestreden beslissing te bevestigen. Dat aanvullende beroepschrift is in fotokopie aan deze uitspraak gehecht. (Niet opgenomen.) Het geding is behandeld ter terechtzitting van de Raad, gehouden op 30 mei 1990, waar eiser zich heeft doen vertegenwoordigen door mr. C.P.H. R.-A., werkzaam bij de Sociale Verzekeringsbank. Van de zijde van gedaagde is verschenen haar gemachtigde mr. J.J.C. H., advocaat te U.

II. MOTIVERING

Blijkens de gedingstukken is bij eisers beslissing van 5 oktober 1976 aan wijlen gedaagdes echtgenoot, M.M. M., met ingang van 1 juli 1976 een pensioen krachtens de AOW toegekend van 22% van het pensioen van een gehuwde man. Eiser heeft bij toekenning van dit pensioen aan de man toepassing gegeven aan het Verdrag inzake sociale zekerheid tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko (Trb. 1972, 34) (hierna: 'Verdrag') en aan het op art. 28 en volgende van dit Verdrag berustende Administratief Akkoord van 3 november 1973 (Trb. 1973, 130) (hierna: 'Akkoord').

Ingevolge art. 21 van het Verdrag worden voor de berekening van het pensioen van de man, de tijdvakken van het woonachtig zijn van zijn echtgenote in Marokko voor het bereiken van de 65-jarige leeftijd en gedurende hun huwelijk, voor zover zij samenvallen met door de verzekerde man volgens de Nederlandse wettelijke regelingen vervulde tijdvakken van verzekering, eveneens als verzekerde tijdvakken beschouwd, in casu voor gedaagde de periode van 21 juni 1966 tot en met 30 juni 1976.

Bij beslissing van 15 juni 1987 heeft eiser aan gedaagde met ingang van 1 april 1985 een zelfstandig recht op ouderdomspensioen toegekend van 22% van het pensioenbedrag van een gehuwde. Eiser heeft daarbij overwogen dat gedaagde op 1 juli 1980 de leeftijd van 65 jaar had bereikt en dat zij op grond van de wijziging van de AOW bij wet van 27 maart 1985, Stb. 180, per 1 april 1985 recht kan doen gelden op ouderdomspensioen.

De echtgenoot van gedaagde is op 28 oktober 1987 overleden. Na het bekend worden van dit overlijden heeft eiser gereageerd met de intrekking van het ouderdomspensioen als in de bestreden beslissing verwoord.

Partijen worden in dit geding verdeeld gehouden waar het gaat om de vraag of bij de bestreden beslissing terecht het aan gedaagde bij beslissing van 15 juni 1987 toegekende ouderdomspensioen per 1 november 1987 is ingetrokken vanwege het overlijden van haar echtgenoot op 28 oktober 1987.

De eerste rechter heeft die vraag ontkennend beantwoord. Na een citaat uit (de rechtsoverwegingen van) de uitspraak van de Raad van 11 mei 1988, gepubliceerd in Documentatie orgaan Sociale Verzekering 1988, p. 132 (zie inmiddels ook RSV 1989/9), heeft de eerste rechter overwogen:

'De Raad is van oordeel dat verweerder in het onderhavige geval, waarbij het aan klaagster reeds toegekende pensioen na het overlijden van haar man is ingetrokken, niet tot de gekozen benaderingswijze heeft kunnen komen. De Raad heeft daartoe het navolgende overwogen. Bij zijn beslissing van 15 juni 1987 heeft verweerder aan klaagster een 'zelfstandig' recht op AOW-pensioen toegekend, waarbij voor de berekening van dat pensioen ingevolge art. 21 van het Verdrag de tijdvakken die haar man in Nederland had vervuld, als haar tijdvakken van verzekering zijn beschouwd.

Verweerder heeft aangegeven, dat naar zijn oordeel een redelijke toepassing van het Verdrag er toe leidt dat, zolang de man nog leeft, aan zijn echtgenote die de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, op basis van de jaren die voor 1 april 1985 voor de berekening van het gehuwdenpensioen 'oude stijl' in aanmerking werden genomen, een gehuwdenpensioen 'nieuwe stijl' toekomt, waardoor beide echtelieden samen evenveel ontvangen als in de oude situatie de man alleen. Verweerder heeft voor deze benadering gekozen ondanks het feit dat het Verdrag uitsluitend spreekt van een aan de verzekerde man verschuldigd

ouderdomspensioen. De Raad is evenwel van oordeel dat verweerder door enerzijds aan klaagster een zelfstandig pensioenrecht toe te kennen, doch anderzijds dit zelfstandig pensioenrecht afhankelijk te achten van het in leven zijn van de man, een interpretatie van de toepasselijke bepalingen heeft gegeven, die niet wel past in het stelsel van de AOW, zoals dit sedert 1 april 1985 geldt. Verweerders stelling dat klaagster onder het oude recht na het overlijden van haar man evenmin recht op pensioen had gehad, omdat het gehuwdenpensioen van de man zou zijn komen te vervallen, is juist.

Verweerder miskent echter daarbij dat door hem bij zijn beslissing van 15 juni 1987 aan klaagster een zelfstandig recht op pensioen is toegekend, waarbij aan klaagster geenszins duidelijk is gemaakt dat dit zelfstandige recht afhankelijk was van het in leven zijn van haar echtgenoot. Zoals hiervoor overwogen, valt te betwijfelen of het stelsel van de nieuwe AOW toestaat dat een zelfstandig recht op pensioen van een gehuwde afhankelijk wordt gesteld van het in leven zijn van de andere partner.

De Raad zal die vraag echter in het midden laten, aangezien hij van oordeel is dat verweerder niet tot intrekking van het aan klaagster zelfstandig toegekende pensioen kon overgaan zonder in strijd te komen met het beginsel der rechtszekerheid.

Zoals hiervoor overwogen, heeft verweerder in zijn beslissing van 15 juni 1987 aan klaagster in het geheel geen mededeling gedaan van het feit dat de pensioentoekenning aan klaagster berustte op een interpretatie van het Verdrag, die met zich meebracht dat na het overlijden van haar man klaagsters pensioenrecht zou komen te vervallen.

Nu aan klaagster niet duidelijk kon zijn dat het overlijden van haar echtgenoot door verweerder van invloed zou worden geacht op haar recht op ouderdomspensioen, dient de bestreden beslissing wegens strijd met het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel te worden vernietigd.¹

Eiser heeft zich met het oordeel van de eerste rechter niet kunnen verenigen en in het onder I vermelde aanvullende beroepschrift de gronden daarvoor uiteengezet.

De Raad overweegt ter zake het volgende.

Blijkens de gedingstukken en het verhandelde ter terechtzitting van de Raad heeft gedaagde tot het moment van het bereiken van de 65-jarige leeftijd uitsluitend in Marokko gewoond. De toekenning per 1 april 1985 aan eiser van ouderdomspensioen is uitsluitend gebaseerd op eisers interpretatie van art. 21, eerste lid, van het Verdrag en art. 24 van het Akkoord in samenhang met de gewijzigde bepalingen van de AOW. Daarbij is de ingevolge art. 21, eerste lid, van het Verdrag bij de berekening van het ouderdomspensioen van de echtgenoot van gedaagde als tijdvak van verzekering in aanmerking genomen periode, gedurende welke gedaagde tijdens haar huwelijk in Marokko heeft gewoond in zoverre deze periode samenviel met de voor de AOW verzekerde tijd van haar echtgenoot, als haar tijdvak van verzekering beschouwd.

Als gevolg van het overlijden van de echtgenoot van gedaagde op 28 oktober 1987 diende eiser te bezien wat daarvan de consequenties waren voor verdere aanspraak van gedaagde op ouderdomspensioen.

De Raad is met eiser van mening dat op grond van de AOW per 1 november 1987 voor gedaagde geen tijdvakken van verzekering zijn aan te wijzen op grond waarvan zij aanspraak zou kunnen maken op ouderdomspensioen ingevolge de AOW.

Evenmin is de Raad tot de conclusie kunnen komen dat gedaagde op grond van het Verdrag en het Akkoord ter zake enige aanspraak op AOW-pensioen zou kunnen maken. De benaderingswijze van eiser als (nog eens) geschetst in het onder I vermelde aanvullende

beroepschrift acht de Raad in afwachting van voorzieningen ter opheffing van de thans bestaande discrepantie tussen de `nieuwe' AOW en het `oude' Verdrag met Akkoord, aanvaardbaar.

Het vorenstaande leidt de Raad echter niet tot een positieve beantwoording van de hiervoor opgeworpen vraag.

Blijkens de gedingstukken en het verhandelde ter terechtzitting van de Raad heeft eiser bij de toekenning van ouderdomspensioen aan gedaagde bij beslissing van 15 juni 1987 niet aangegeven dat bij een eventueel eerder overlijden van haar echtgenoot haar ouderdomspensioen zou worden beëindigd.

Naar de mening van de Raad bestond daartoe, gelet op de bijzondere omstandigheid dat het voortbestaan van het aan gedaagde toegekende ouderdomspensioen geheel afhankelijk was van het in leven blijven van haar echtgenoot, alle reden. Evenmin is de Raad gebleken dat eiser voorafgaande aan de bestreden beslissing enige in die richting wijzende informatie aan gedaagde heeft gezonden.

Gelet op het voorgaande is de Raad van oordeel dat het op de weg van eiser had gelegen om met inachtneming van een redelijke termijn gedaagde met het voornemen van intrekking van het ouderdomspensioen bekend te maken. Gedaagde zou daardoor in de gelegenheid zijn gesteld zich op het komende - ingrijpende - verlies van inkomsten tijdig voor te bereiden en in te stellen.

Omdat eiser aan dit gegeven volledig voorbij is gegaan, en het ouderdomspensioen zelfs met terugwerkende kracht heeft ingetrokken, concludeert de Raad dat de bestreden beslissing als in strijd met het vertrouwensbeginsel dient te worden beschouwd.

Dit brengt de Raad tot de slotsom dat de bestreden beslissing niet in stand kan blijven.

Aangezien de eerste rechter in de aangevallen uitspraak, zij het - deels - op andere gronden, tot eenzelfde slotsom is gekomen, dient mede gelet op art. 80a, tweede lid, Beroepswet, te worden beslist als onder III is aangegeven.

Ter voorkoming van mogelijk ongerechtvaardigde verwachtingen aan de zijde van gedaagde tekent de Raad nog aan dat deze uitspraak ruimte laat voor nadere besluitvorming te dezen van eiser en een intrekking van het AOW-pensioen van gedaagde ingaande een later moment dan 1 november 1987, eventueel in geleidelijkheid, niet uitsluit.

III. BESLISSING

De Centrale Raad van Beroep,

recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de aangevallen uitspraak;

bepaalt dat van eiser op grond van art. 80a, tweede lid, Beroepswet, een recht van f 200 zal worden geheven.

4 juli 1990